

U.G. 2nd Semester Examination - 2024**SANSKRIT****[HONOURS]****Course Code : SANS-H-CC-T-04****[CBCS]**

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer any ten of the following questions in Sanskrit language in Devanagari Scripts:

2×10=20

- i) 'मार्गः', 'शिष्यः' चेति पदयोः व्युत्पत्तिं प्रदेया।
- ii) 'सम्बोधने च' इति सूत्रे 'च' कारस्य तात्पर्यं किम्? किं नाम 'सम्बोधनम्'?
- iii) समानकर्तृकयोः धात्वर्थयोः पूर्वकाले विद्यमानाद् धातोः कः प्रत्ययः भवति? उदाहरणमेकं देयम्।
- iv) तृतीया विभक्तिः केन सूत्रेण भवति? वरदराजस्य मतानुसारं कर्तृसंज्ञा प्रदेया।
- v) 'स्नातं मया' इत्यत्र किं वाच्यमस्ति? रेखाङ्कितपदस्य व्युत्पत्तिः दीयताम्।

[Turn Over]

vi) 'सम्बोधने च' इति सूत्रे 'च'-कारस्य किं तात्पर्यम्? किं नाम सम्बोधनम्?

vii) 'तौ सत्' इति सूत्रे सत् संज्ञकौ कौ?

viii) कृत्-संज्ञाविधायकं सूत्रं किम्? कृत्-प्रत्ययः कस्मिन् वाच्ये प्रयुज्यते?

ix) 'तयोरेव कृत्य-क्त-खलर्थाः' इति सूत्रे 'तयोः' इति पदस्यार्थः वृत्त्यनुसारेण लिख्यताम्।

x) आधारः कतिविधः? ऐकदेशिकाधारस्योदाहरणं देयम्।

xi) कृत्यसंज्ञकप्रत्ययः कतिविधः? तेषां नामानि लिख्यताम्।

xii) कर्मसंज्ञाविधायके सूत्रे कियन्ति पदानि सन्ति? अकथितकर्मणः उदाहरणं देयम्।

xiii) 'शिशुः रोदिति।'—वाक्यस्यास्य वाच्यपरिवर्तनं कुरु। 'शङ्खः वाद्यते।'—अत्र किं वाच्यमस्ति?

xiv) कस्मिन्नर्थे प्रथमा विभक्तिः भवति? लिङ्गमात्राधिक्ये प्रथमायाः उदाहरणं देयम्।

xv) वाच्यं कतिविधम्? तेषां नामानि लिख्यताम्।

2. Answer any four of the following questions:

5×4=20

i) Translate into **Bengali** or **English** or **Hindi** any **one** of the following passages: 5

अस्माकं देशे वर्षाः प्राणसदृशाः। यद्यपि वर्षासु हानयः सन्ति तथापि कृषिप्रधानेऽस्माकं देशे अस्य ऋतोरपूर्वं माहात्म्यं वर्तते। वर्षामवलम्ब्य कृषिवलं प्राचुर्यं लभते। तेनैव देशः समृद्धो भवति।

अनावृष्टिरेव दुर्भिक्षस्य मूलम्। वर्षाः विना दुर्भिक्षं जायते दुर्मरणं च संघटते। सर्वेऽपि महाकवयः स्वकाव्येषु वर्षावर्णनं कृतवन्तः।

OR

जनन्यां गर्भे एव न कोऽपि दार्शनिको वैयाकरणो नैयायिको मीमांसको वा भवति। एतत्सर्वं जन्मानन्तरमेव विद्याधिगमेन सम्भवति। विद्याधिगन्तुञ्चापेक्ष्यते निष्ठा। निष्ठया जायतेऽध्यवसायः। सतताध्यवसायैश्च समवाप्यते शास्त्रज्ञता। परन्तु तदेवाद्य न दृश्यते संस्कृतसमाजे।

ii) Explain the following sūtra with Varadarāja Commentary: 5

षष्ठी शेषे

OR

साधकतमं करणम्

iii) Account for the case-ending of the underlined words (any five): 1×5=5

i) भगवन् ! त्रायस्व मां विपदः।

ii) वल्लिं याचते वसुधाम्।

iii) रामेण वाणेन हतो वाली।

iv) धावतोऽश्वात् पतति।

v) सर्पिषो जानीते।

vi) विप्राय गां ददाति।

- iv) Give the resulting forms of the following (any five): $1 \times 5 = 5$

ह्वे+क्त, धा+क्त, पच्+क्तवतु, धा+क्तवतु, परि+ज्ञा+ल्यप्, प्र+आप्+ल्यप्, हा+त्वा, लभ्+त्वा, सह+तुमुन्, पच्+शाक्य

- v) Re-write these sentences in passive voice:

$1 \times 5 = 5$

- a) मुनयः सुभाषितान् वदन्ति।
b) छात्रः व्याकरणं पठति।
c) रामचन्द्रः सीतां त्यक्तवान्।
d) वयं नदीं दृष्टवन्तः।
e) सर्वे ईश्वरं स्तुवन्ति।

- vi) Translate into Sanskrit in Devanāgarī script any five of the following with the help of suffixes given within the bracket.: $1 \times 5 = 5$

- a) He lives here to earn money. (शतृ)
से अर्थ উপার্জনের জন্য এখানে থাকে।
b) Having gone home, he saw his mother. (त्वा)
বাড়ি গিয়ে সে মাকে দেখেছিল।
c) The boy is drinking water to quench his thirst. (তুमुন্)
বালকটি তৃষ্ণা নিবারণের জন্য জল পান করছে।

- d) My friend came to see me. (তুমুন্)

আমার বন্ধু আমাকে দেখতে এসেছিল।

- e) The king is able to bear the burden of the kingdom. (তুমুন্)

রাজা রাজ্যের ভার বহন করতে সমর্থ।

- f) Having read grammar, she read literature (ল্যপ্)

ব্যাকরণ অধ্যয়ন করে সে সাহিত্য পড়ছে।

- g) The yavanas take their meals lying down. (শানচ্)

যবনেরা শুয়ে শুয়ে খাবার খায়।

- h) Money should be given to the poor by the king. (তব্য/অনীযর্)

রাজার দরিদ্রকে অর্থ দেওয়া উচিত।

GROUP-A

3. i) यथाभिमतं एकस्योत्तरं नागरीलिप्यासरलसुरगिरा च प्रदेयम् :

$10 \times 1 = 10$

- a) भारतवर्षस्य लोकजीवने साहित्ये च पुराणानां प्रभावः आलोचनीयः।
b) भारतीय-जनजीवने श्रीमद्भगवद्गीतायाः गुरुत्वं महत्त्वञ्च समाश्रित्य प्रबन्धः लेखनीयः।

GROUP-B

- i) Explain the sūtra 'प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा' with examples and after the commentary of वरदराजः। 10

OR

- ii) Explain the sūtra 'अकथितञ्च' with examples after the commentary of वरदराजः। 10
-

21.09.24